

Feitenrelaas (PDF)

Politie en SodM hebben onder leiding van het Functioneel Parket onderzoek gedaan naar de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (hierna: NAM) uit Assen. De NAM heeft meerdere locaties in Nederland waar onder meer gas gewonnen wordt.

Er zijn twee lekkages betrokken in het strafrechtelijk onderzoek. De eerste betreft een lekkage van aardgascondensaat te Farmsum begin oktober 2018. De tweede betreft een lekkage van een ontzwavelingsvloeistof te Collendoorn op 2 januari 2019.

1) Lekkage in Farmsum

Begin oktober 2018 heeft een lekkage plaatsgevonden van ca. 30m³ aardgascondensaat vanaf het Tankenpark van de NAM te Farmsum. Dit betreft een gevaarlijke vloeibare stof die vrijkomt bij aardgaswinning. De stof wordt tijdelijk opgeslagen om vervolgens afgevoerd te worden naar een raffinaderij waar het wordt verwerkt tot grondstof of brandstof. Het Tankenpark is buiten kantooruren een onbemande installatie. Het aardgascondensaat is gelekt vanuit het calamiteitenbassin op het Tankenpark in een 900 meter lang industrieel regenwaterriool, dat bekend staat als het Nedalco-riool. Dit riool mondt uit in het Afwateringskanaal Duurswold, waarin de stof terecht is gekomen. Ten gevolge hiervan zijn, mede door de opruimwerkzaamheden, meerdere personen in contact gekomen met vrijkomende dampen. Uit het blootstellingsonderzoek dat de NAM heeft uitgevoerd met behulp van een externe partij is gebleken dat enkel een kortdurend gezondheidsrisico heeft kunnen bestaan. Vijf personen hebben klachten geuit in de vorm van hoofdpijn en misselijkheid. Ook zijn in de omgeving ca. 8 watervogels gevonden, welke vermoedelijk ten gevolge van het incident zijn gestorven.

Het onderzoek

In het strafrechtelijk onderzoek dat is uitgevoerd door de politie in samenwerking met SodM zijn diverse gegevens gevorderd, zoals vergunningen, het calamiteitenprotocol en storingsmeldingen. Daarnaast zijn getuigen en een vertegenwoordiger van de NAM gehoord. Onderwerp van onderzoek was vast te stellen van welke locatie de lozing afkomstig was en hoe dit heeft kunnen gebeuren.

Uit het strafrechtelijk onderzoek is gebleken dat de lekkage van aardgascondensaat is veroorzaakt door een technisch mankement op het Tankenpark, waarna een combinatie van factoren ertoe leidde dat het aardgascondensaat is uitgestroomd in het Afwateringskanaal.

Van 5 tot en met 7 oktober 2018 is door verscheidene instanties onderzocht waar de vervuiling in het afwateringskanaal vandaan kwam. De door de NAM en het Waterschap Hunze en Aa's op 5 en 6 oktober geïnspecteerde rioolputten op en bij het NAM-terrein bleken schoon te zijn. Op 8 oktober 2018 bleek uit de analyse van een monster in het NAM-laboratorium dat de vervuiling aardgascondensaat betrof en dus afkomstig van het Tankenpark moest zijn. Dat monster was genomen op 7 oktober 2018 uit een rioolput dichtbij het lozingspunt op het afwateringskanaal. Uit nader onderzoek bleek dat de vervuiling inderdaad van de NAM afkomstig was en hoe deze kon ontstaan.

Overtredingen

Naar het oordeel van het OM heeft de NAM niet alle maatregelen genomen die redelijkerwijs van haar gevergd konden worden om te voorkomen dat door haar activiteiten nadelige gevolgen voor mens en/of milieu werden veroorzaakt. De NAM wordt in dit verband verweten dat zij niet heeft gezorgd voor een adequate opvolging van een of meer (hoog niveau)meldingen van tank T-90 en de calamiteitenbak. Ook werkten de automatische afsluiters (UZ-90A en/of UZ-90B) en een terugslagklep (71V902 van pomp P-90B) niet, waardoor het incident heeft kunnen ontstaan. Medewerkers waren niet op de hoogte van de verbinding tussen de calamiteitenbak en het hemelwaterriool, zo is gebleken uit het onderzoek. Dit levert een overtreding op van artikel 33 lid 1 onder a Mijnbouwwet.

Uiteindelijk is ongeveer 30m³ aardgascondensaat in het Afwateringskanaal van Duurswold terecht gekomen, terwijl hiervoor geen vergunning of vrijstelling was verleend door het Waterschap Hunze en Aa's. Dit levert een overtreding op van artikel 6.2 Waterwet.

Voorts heeft de NAM dit voorval naar het oordeel van het OM niet tijdig gemeld aan de autoriteiten. De NAM meldde op 6 oktober 2018 om 21.48 uur aan de meldkamer dat een vervuiling bestond bij het Afwateringskanaal Duurswold, dat het Tankenpark daar mogelijk een rol in speelde en dat de NAM bezig was met een onderzoek hiernaar. Toen op 8 oktober 2018 duidelijk werd door middel van een monsteranalyse dat de vervuiling in het riool afkomstig was van het Tankenpark, werd dit direct aan SodM gemeld. Volgens het OM was dit niet tijdig, aangezien het voorval sinds 3 oktober 2018 gaande was. Dit levert een overtreding op van artikel 17.2 lid 1 juncto 17.1 lid 1 Wet milieubeheer juncto artikel 40 lid 2 Mijnbouwwet.

2) Lekkage ontzwavelingsvloeistof te Collendoorn

In het onderzoek is ook de lekkage van ontzwavelingsvloeistof door de NAM te Collendoorn betrokken. Op 2 januari 2009 is daar circa 1,3m³ ontzwavelingsvloeistof (Absorbital 400) gelekt. Uit onderzoek is gebleken dat een deel (25 tot 50 liter) via het regenwaterafvoersysteem in de naastgelegen sloot terecht is gekomen. De ontzwavelingsvloeistof werd gelekt vanuit een demper op een pompleiding. De koppeling van die demper was gescheurd. Dat gebeurde mogelijk doordat deze koppeling niet goed op het leidingwerk was gemonteerd. De schroefdraad was niet conform de specificaties, waardoor de nippel over minder schroefdraadgangen kon worden ingedraaid. Door het voorgaande is metaalmoeheid in die koppeling ontstaan. Doordat een afsluiter in de toevoerleiding vanuit de voorraadtank niet automatisch afsloot, kon het lekken van de ontzwavelingsvloeistof een aantal uren doorgaan. Twee medewerkers die toevallig op de onbemande locatie aanwezig waren zagen de lekkage en hebben deze gestopt. De NAM heeft direct actie ondernomen om de sloot en de bodem te schonen. De alarmering die wel was afgegaan, was niet direct zichtbaar in de centrale controlekamer.

Overtredingen

Het OM is van oordeel dat de NAM niet alle maatregelen heeft genomen die redelijkerwijs van haar gevergd konden worden om te voorkomen dat als gevolg van de door haar verrichte activiteiten nadelige gevolgen voor mens en/of milieu werden veroorzaakt. De NAM wordt in dit verband verweten dat zij niet heeft gezorgd voor een adequate risicobeoordeling van mogelijke lekkages binnen de inrichting, die buiten de inrichting terecht kunnen komen. Voorts was de pulsatiedemper niet juist gemonteerd op de persleiding van een pomp (P-200B) en was er geen adequaat alarmeringssysteem en/of alarmeringsopvolging. Er was geen automatisch werkende afsluiter op de hemelwaterafvoer of op de uitlaatzijde van vat T-202. Hierdoor kwam ongeveer 25 tot 50 liter Absorbital 400 via het regenwaterafvoersysteem in de sloot, waardoor het water in die sloot en/of de bodem van die sloot werden verontreinigd. Dit levert een overtreding op van artikel 33 lid 1 onder a Mijnbouwwet.

De ontzwavelingsvloeistof kwam in de sloot terecht, terwijl daartoe geen strekkende vergunning of vrijstelling was verleend door het Waterschap Vechtstromen. Dit levert een overtreding op van artikel 6.2 lid 1 Waterwet.

3) Passende afdoening

Het OM ziet een strafbeschikking voor (i) een bedrag van €100.000 voor de lozing van aardgascondensaat te Farmsum en (ii) voor een bedrag van €25.000 inzake de lozing van ontzwavelingsvloeistof te Collendoorn als een passende afdoening van het strafrechtelijke onderzoek.

Bij de keuze voor deze afdoening heeft de officier van justitie de volgende omstandigheden laten meewegen:

- de NAM heeft de milieugevolgen van beide lozingen zoveel als mogelijk tenietgedaan;
- de NAM heeft de opruimingskosten en schadevergoedingen voor haar rekening genomen;
- de NAM heeft zelf een grondig en voldoende zelfkritisch onderzoek verricht naar (de gevolgen van) de lozingen en maatregelen genomen ter voorkoming van dergelijke calamiteiten in de toekomst;
- de NAM heeft volledig meegewerkt aan het strafrechtelijk onderzoek;
- de NAM zal als onderdeel van de afdoening een bedrag van €75.000 storten ten behoeve van de renovatie en verduurzaming van het dorps huis te Farmsum.
